

Bibliotēka – satikšanās vieta

Amatas novadā rit aktīva sabiedriskā dzīve, kultūras namos rosās pašdarbnieku kolektīvi: amatierteātris, rokdarbi, līnijdejas, koris, deju kolektīvi, folkloras kopa. Tajos iesaistās arī vecie ļaudis.

Drabešu Amatu mājā ir iespējams apgūt kokles spēli, keramiku, aušanu, stikla apgleznošanu, rotu kalšanu, tradicionālo dziedāšanu. Teātrī lielākā daļa ir senioru, rokdarbu kopā ir ļoti daudz vecāka gadagājuma cilvēku, daļa arī tādu, kuriem bērni gan ir, bet viņi ir vai nu ārzemēs, vai citā pilsētā, un retas ir tās reizes, kad var apciemot savējos.

Tāpat novadā darbojas 25 nevalstiskās organizācijas – biedrības, nodibinājumi, fondi, mednieku klubi -, daļa no tiem arī tieši senioriem. Novadā ir gan sabiedriski aktīvi vecie ļaudis, gan tādi, kuri labprātāk vēlas palikt mājās.

Amatas pagasta pensionāru biedrība "Dzīvesprieks" regulāri rīko pasākumus, senioriem ir iespēja bez maksas apmeklēt teātri, biedrība rīko ekskursijas. Arī Nītaurē vasarā dibināta Nītaures senioru biedrība "Labākie gadi", kas tikko sanākusi uz pirmo tikšanos, tā pulcējusi ap 20 interesentu. Biedrību dibinājusi Nītaures pagasta bibliotēkas vadītāja Maira Prikule. Ideja radusies ikgadējā Ziemassvētku senioru balī. Organizācija dod lielākas iespējas, dažādu ieceru realizācijai var piesaistīt sabiedriskos līdzekļus, var startēt projektos. "Rosināju veidot projektu senioriem pašpalīdzībai, lai zinām, kam varam lūgt palīdzību, ja cilvēks slimis, bet viņam vajag maizīti vai iztīrīt ziemā ceļu. Mums ir gan jaunieši, kas veic brīvprātīgo darbu, gan paši savstarpēji varam izlīdzēt. Galvenais, lai būtu tāda iespēja," saka M.Prikule.

Protams, arī Nītaures seniori aizraujas ar rokdarbiem, brauc ekskursijās, apmeklē teātra izrādes. Maira Prikule teic, ka aktīvā tātū netrūkst: "Esam uzaicināti arī uz Ģikšiem, kur arī ir pensionāru biedrība, brauksim ciemos. Tāpat nolēmām braukt ekskursijā uz Saeimi, deputāts Mārtiņš Šteins ir mūsējais, nītaurietis, sarunājām, ka mums visu izrādīs.

Tāpat plānojam izmest lielāku līkumu pa pašu Amatas novadu, te daudz skaistu vietu. Izlēmām piedalīties Nītaures rudens gadatirdziņā, būs savs galds tirdzniecībai, varēsim piedāvāt rudens veltes. Radās arī neierastākas idejas, piemēram, ēkā, kas pēc ugunsgrēka sabrukusi, ierīkot netradicionālās mākslas telpu. Idejas ir, laiks rādīs, ko varēs realizēt."

Bibliotēkas vadītāja teic, ka arī bibliotēka ir vieta, kur notiek dažādi pasākumi, uz kuriem var atnākt un par kuriem Maira cenšas izstāstīt, atgādināt. Viņa teic, ka vislabāk jau darbojas bezvadu telefonu - no mutes mutē. Bibliotēkā ir arī informācijas stūrītis, kur var uzzināt, kas notiek arī citviet, kur un uz kādiem pasākumiem var pieteikties, abonēt presi, iepazīties ar jaunākajām grāmatām.

Turklāt bibliotēkas vadītāja cilvēkiem, kuri vairs nevar atnākt uz bibliotēku, nes grāmatas arī uz mājām: "Ja acis redzīgas, viņi grib lasīt, ja kājas klausas, grib pašiem atnākt un parunāties. Ir cilvēki, kuriem acis vēl tur, bet kājas vairs netur. Tādu, kuri uz bibliotēku nevar atnākt, bet labprāt grib palasīt, ir kādi desmit. Vairāk dāmas, kungi pārsvarā jau ir citā saulē, dāmas paliek vienas. Daudzi nevar actiņu dēļ vairs lasīt, nupat pansionātā nokļuva cītīga bibliotēkas lasītāja."

Vadītāja teic, ka ar jaunāko informāciju senioriem var padalīties arī pastnieks, tāpat arī sociālā darbiniece, jo cilvēki jau vienmēr grib gan parunāties, gan uzzināt, kas jauns: "Šie cilvēki ir ļoti gaišā, jo tā ir iespēja parunāties, uzzināt jaunumus."

Līvu bibliotēkas bibliotekāre Lidija Rutkovska stāsta, ka sešas seniores, aktīvas dāmas, iepazīnušās un sadraudzējušās tieši bibliotēkas pasākumos, katra atšķirīga, bet tūras kopā. Vienai ir auto, tad parasti kooperējas, lai var kopīgi kaut kur izbraukt. Tāpat cilvēki labprāt mainās žurnāliem – viens izlasa, iedod citiem. Bibliotekāre ievērojusi interesantu niansi – pagastā ir cilvēki, kuri jau ir senioru vecumā, bet negrib to atzīt, tāpēc pasākumus, kas domāti senioriem, nesaista ar sevi: "Bet bibliotēka tiešām ir vieta, kur var gan pieteikties dažādām nodarbībām, gan uzzināt, kas jauns, kas notiks. Kamēr rudens darbi, apmeklētāju mazāk, bet, beidzoties sezonas darbiem, atkal vairāk būs tādu, kas gribēs kādu grāmatu palasīt, žurnālos ieskatīties." □

Amatas novada pašvaldības Sociālā dienesta vadītāja Vaira Zauere teic, ka novadā ap 70 vec ļaužu pienākas pašvaldības sniegtais sociālais atbalsts, pieprasītākais no tiem ir dzīvokļa pabalsts.

Personām, kuras Amatas novadā deklarējušas dzīvesvietu un ieguvušas maznodrošinātas personas statusu, kā arī atsevišķi dzīvojošam vecuma pensijas saņēmējam, kura pensija nepārsniedz 234,77 eiro, ir iespēja saņemt pašvaldības atbalstu.

Var saņemt dzīvokļa pabalstu, kas ietver komunālo maksājumu vai apkures pabalstu. Dzīvokļa pabalsta apmērs kurināmā iegādei ir 100 eiro vienu reizi gadā. Pabalsts komunālajiem maksājumiem ir atkarīgs no dzīvokļa lieluma, par vienistabas dzīvokli tie ir 125 eiro, bet par trīs un vairāk istabu dzīvokli – 175 eiro, kas tiek pārskaitīts ēku apsaimniekošanas pakalpojumu sniedzējiem.

Tāpat iespējams saņemt pabalstu veselības aprūpei, ko piešķir tad, ja izdevumi par ārstēšanos stacionārā, medikamentiem, briļļu iegādi, pārsienamajiem materiāliem vai sanitāri higi-

DZIDRA MEDVEDJEVA ilgus gadus strādājusi par latviešu valodas skolotāju, bijušie skolēni vēl pēc daudziem gadiem teic paldies, tas silda seniores sirdi.

Bijusi arī ārpusklases darba organizatore, strādājot nekad nebija brīva laika: "Aizejot pensijā, domāju, ak vai, ko gan tagad darīšu. Bet tagad varu piepildīt to, kam nesanāca laiks." Dzidra iesaistījusi Cēsu kultūras biedrībā "Harmonija", patīk fotografēt, veidot video. Dzidra arī raksta dzeju un priecājas, ka tā publicēta gan kopkrājumos, gan pašai izdotas četras grāmatas. Silts prieks ir par izdevumu, kurā apkopotu Nītaures nostāsti un teikas. Dzidra labprāt darbojas arī Nītaures teātrī: "Vīriešu trūkums gan tur jūtams, viens puisis labākajos gados mums ir," ar smaidu teic aktīvā seniore. Lai kā kādreiz ir ar veselību, gribas iet un darīt.

Dzidra piedalījusi arī Nītaures senioru biedrības pirmajā tikšanās reizē un bijusi tā, kas ierosināja pusbrukušo veikalu sakopt un izvietot tā telpās mākslas darbus: "Teritorija pieder baznīcai, viņi ir ar mieru. Vajag tikai darītājus. Un mēs, seniori, arī varam būt šie darītāji, sakopt, iekārtot. Varētu izstādīt bērnu darbus. Pagaidām tā ir ideja, bet redzēs, kā būs."

Seniore vērtē, ka pašvaldības atbalsts vecajiem ļaudīm jūtams: "Kad man vajadzēja braukt uz komisiju, lai kārtotu invaliditātes grupu, bet nebija transporta, pašvaldība to piešķīra. Tāpat piešķir transportu, kad braucam ekskursijās, jo lielākoties jau mūsu pensionāri ir cilvēki gados, pašiem nevar izbraukāt. Tāpat senioriem bez maksas pieejami kvalitatīvi

Daudzveidīgs atbalsts vecajiem ļaudīm

ēniskajām precēm pārsniedz 142 eiro pēdējo trīs mēnešu laikā no iesnieguma iesniegšanas datuma. Trūcīgai personai vai pirmās un otrās grupas invalīdam, kurš nonācis krīzes situācijā, ir iespējams saņemt psihologa pakalpojumus.

Cilvēkiem ir pieejams arī pabalsts sociālās rehabilitācijas mērķu sasniegšanai, lai nodrošinātu sociālā statusa atgūšanu un iekļaušanos sabiedrībā. Sociālā darba speciālists pēc klienta individuālo vajadzību izvērtēšanas lemj par individuāla sociālā rehabilitācijas plāna sastādīšanu. Pabalsta apmērs noteikts 50% apmērā no rehabilitācijas izdevumiem, bet ne vairāk kā 142 eiro gadā.

Tāpat no 2019. gada 1. janvāra maznodrošinātas personas, kuru vidējie ienākumi mēnesī nepārsniedz 242 eiro (agrāk šī summa bija 188 eiro) ar Eiropas Atbalsta fonda atbalstu var saņemt ne tikai fonda līdzfinansētās pārtikas, bet arī higiēnas un

saimniecības preces.

Amatas novadā vairākos pagastos darbojas dienas aprūpes centri. Līvu centra vadītāja un dienesta ārsta palīdzē Sandra Rozīte teic, ka konsultācijas un pieņemšana pensionāriem ir bez maksas, bet cilvēkiem pēc 80 gadu vecuma bez maksas veic arī injekcijas un pārsiešanas. Tādējādi vecajiem ļaudīm nav nepieciešams braukt uz Cēsīm un arī nevajag tērēt naudu par manipulācijām. Kā teic centra vadītāja, darba nekad netrūkst, lai gan, protams, klusāki brīžiem mijas ar darbīgākiem. Dienas aprūpes centra speciālisti nebrauc pie cilvēkiem uz mājām, bet novadā ir sociālās aprūpētājas, kas sniedz pakalpojumus dzīvesvietā – aprūpi mājās.

Vecajiem ļaudīm ļoti svarīgs ir cilvēcisks kontakts – lai viņš būtu uzklauts, saprasts, lai viņam būtu pateikts kāds labs vārds, jo visi atplaukst, kad viņiem ko labu pasaka. □

Svarīgi vienam otru sadzirdēt

kultūras pasākumi."

Dzidra gan novērojusi, ka seniori viens par otru maz zina, trūkst komunikācijas: "Ir vientuļi cilvēki, kuriem ir grūti, bet viņi par to nestāsta. Arī es rosināju, ka nepieciešams aktivizēt saziņu, lai viens ar otru dalāmies, lai zinām, ko kuram vajag palīdzēt, aiziet, piezvanīt, izdarīt."

Savukārt **MĀRA LIČIKA**, kurai ir 70 gadu, vasarā ogo, sēņo, kopj dārziņu, labprāt draugiem dāvina izaudzēto: burkānus, pupiņas un citus dārzeņus. Viņa 30 gadus strādāja par sanitāri Nītaures pansionātā, kur par viņu maksāja nodokļus, tāpēc tagad priecīga, ka pensija ir laba – 410 eiro. Mārai gan žēl noskatīties, ka kādreizējai pansionāta telpas tagad ir nesakoptas.

Seniore brīnās par pārmaiņām valstī, tai skaitā par kodu kartēm, ko banks likvidēja: "Viss tiek darīts, lai septiņdesmitgadīgi cilvēki justos lieki un nepiemēroti sabiedrības dzīvei. Tomēr tie visi ir sīkumi. Priecājos, ka varu aizbraukt kādā ekskursijā, paskatos televīzijas pārraidi. Varu dzīvot. Mēs jau smejam, ka pensionāriem ir vislabāk – katru mēnesi ir ienākumi un nav nikīgu darba devēju, ar kuriem jākārto lietas, vai, ja strādā privāti, nekad nevar zināt, vai samaksās un cik."

Māra labprāt dodas gan uz luterāņu, gan pareizticīgo draudzi, uzņem gan draudzes no Somijas, gan pašā brauc ciemos. Savukārt, ja nepieciešama palīdzība, zina, ka to vienmēr varēs saņemt: "Pagasta pārvaldes vadītāja Līviņa Kauķīte ir ļoti atsaucīga, gan kad vajadzēja palīdzību ar

ūdeni, gan kad vajadzēja organizēt bēres mazturīgam cilvēkam."

PĒTERIS BLATE, kuram ir 67 gadi un kurš jau divdesmito gadu aprūpē Krīgaļu dzirnavas, vērtē sevi kā netipisku pensionāru, darba nekad netrūkstot, par pensiju nesūdzoties un jūtoties labi: "Lai arī dzirnavas man nepieder, man te ļoti patīk, priecājos, ka darba vienmēr pietiek. Pirms tam dzīvoju Ķekavā, bet sapratu, ka pilsētnieka dzīve man neder. Tomēr joprojām braucu uz kora mēģinājumiem Ķekavā, dziedu jautajā korī, esam kolektīvs, vienmēr priecājos būt kopā. Trīs basi vismaz 20 gadus plecu pie pleca stāvam kora rindās. Mēs arī regulāri braucam dziedāt un vienkāsi ekskursijās uz citām valstīm, pirms sešiem gadiem bijām Turcijā, pirms diviem – Maķedonijā." Aktīvais seniors labprāt arī izpalīdz, ja kādu kaut kur jāaizved. Ne tikai kora dalībnieces pa ceļam uz mēģinājumu paņem, bet aizved arī kaimiņu pie daktera. Pēteris gan norāda, ka atšķirībā no citām tautām latvieši ļoti izteikti dzīvo katrs pats par sevi: "Tajā pašā Krievijā, ja cilvēkam ir liels dzīvoklis, istaba atbrīvojas, tur tūlīt ielaiž irnieku. Mēs neparko nelaidīsim svešu cilvēku. Un tad seniors sēž viens pats un skumst." □

Lappusi sagatavoja
IVETA ROZENTĀLE

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds